

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
на тему: «Облік і аналіз заробітної плати: сучасні методи та перспективи
розвитку (на прикладі ТОВ «Аквафрост»))»

Виконавець:

здобувачка ФМОІТ, група 41У

Зікул В. А. _____

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

Семенова К. Д. _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Заробітна плата є основною формою матеріального стимулювання працівників, яка відіграє визначальну роль як у системі соціально-трудових відносин, так і в економічній діяльності підприємств. В умовах сучасного трансформаційного етапу розвитку економіки України, що супроводжується воєнними викликами, зростанням цін, девальвацією національної валюти та високим рівнем трудової міграції, питання ефективної організації обліку й аналізу заробітної плати набувають особливої актуальності. Від прозорості, обґрунтованості та результативності застосування системи оплати праці залежить як фінансова стабільність підприємства, так і мотивація персоналу, рівень продуктивності та конкурентоспроможність на ринку.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу заробітної плати в умовах сучасного підприємства на прикладі ТОВ «Аквафрост» з урахуванням економічної доцільності, трудової ефективності та нормативно-правових вимог. Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються **наступні завдання:**

- а) розкрити економічну сутність та структуру заробітної плати, визначити її роль у системі соціально-трудових відносин;
- б) дослідити особливості організації обліку та системи оплати праці в умовах воєнного стану;
- в) проаналізувати національний та міжнародний досвід обліку заробітної плати відповідно до вимог НП(С)БО та МСБО;
- г) надати характеристику господарської діяльності підприємства ТОВ «Аквафрост»;
- г) дослідити порядок ведення обліку нарахування та виплати заробітної плати на прикладі підприємства;
- д) оцінити систему контролю за виплатами працівникам та її ефективність;
- е) провести аналіз витрат на оплату праці та визначити їх вплив на загальні операційні витрати підприємства;
- є) розробити пропозиції щодо удосконалення організації обліку заробітної плати з урахуванням результатів дослідження.

Об'єктом дослідження є система обліку та організації оплати праці в умовах господарської діяльності підприємств.

Предметом дослідження виступають методичні, організаційні та інформаційні аспекти ведення обліку, контролю й аналізу витрат на оплату праці в контексті забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Методи дослідження: порівняльний аналіз – для вивчення національного та міжнародного досвіду обліку заробітної плати; економіко-статистичний аналіз – для оцінки динаміки основних показників діяльності підприємства, фонду оплати праці та продуктивності; графічний метод – для візуалізації тенденцій та взаємозв'язків; метод експертних оцінок – при розробці рекомендацій щодо застосування КРІ; індуктивний та дедуктивний методи – при формуванні загальних висновків на основі конкретних спостережень.

Інформаційна база дослідження: нормативно-правові акти України з питань оплати праці та бухгалтерського обліку (КЗпП, Закон «Про оплату праці», НП(С)БО 26); міжнародні стандарти (МСБО 19); офіційна звітність, внутрішні документи та аналітичні матеріали ТОВ «Аквафрост» за 2022-2024 рр.; результати наукових досліджень, фахові публікації та інформаційні ресурси Інтернету.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися автором і опубліковані на конференції:

Зікул В. А. Економічна оцінка витрат на оплату праці як елементу операційних витрат на підприємстві. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції*: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. ОНЕУ. 22 трав. 2025 р. Одеса. 2025.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 14-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні аспекти обліку заробітної плати в Україні*» розкрито сутність заробітної плати як об'єкта бухгалтерського обліку, охарактеризовано її роль у формуванні доходів працівників, мотиваційній системі підприємства та регулюванні соціально-трудових відносин. Проаналізовано законодавчу та нормативну базу, що регламентує облік оплати праці, зокрема Кодекс законів про працю України, Закон України «Про оплату праці», Податковий кодекс України, а також Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» та Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». Проведено порівняння положень національного та міжнародного стандартів, виявлено відмінності у методиці визнання та оцінки витрат на оплату праці, особливо в частині довгострокових зобов'язань. Окрему увагу приділено специфіці ведення обліку та організації оплати праці в умовах воєнного стану, що суттєво вплинуло на гнучкість трудових відносин, порядок нарахування виплат та обов'язки роботодавців.

У другому розділі «*Практичні аспекти обліку оплати праці на підприємстві ТОВ «Аквафрост»*» представлено характеристику підприємства, досліджено особливості організації обліку нарахувань і виплат працівникам на практиці. Детально розглянуто використання форм і систем оплати праці, порядок розрахунку основної та додаткової заробітної плати, преміальних, надбавок і компенсацій. Здійснено аналіз застосування підприємством облікової політики щодо відображення витрат на оплату праці в обліку та звітності, розглянуто систему внутрішнього контролю, використання первинної документації, порядок ведення табелів обліку робочого часу, розрахункових відомостей, особових рахунків. Особливу увагу приділено бухгалтерському обліку податків та обов'язкових зборів (ЄСВ, ПДФО, військовий збір), що утримуються із заробітної плати, а також автоматизації

облікових процедур за допомогою програмного забезпечення. Оцінено переваги і недоліки використаної системи обліку заробітної плати та сформульовано напрямки для її вдосконалення.

У третьому розділі *«Аналітичний опис діяльності підприємства та оцінка витрат на працю»* проведено оцінку динаміки фінансових показників діяльності підприємства, особливу увагу приділено витратам на оплату праці як ключовій складовій операційних витрат. Проаналізовано зміну структури фонду оплати праці у розрізі звітних періодів, співвідношення витрат на персонал із загальними доходами підприємства, а також виконано порівняльний аналіз із середньогалузевими показниками. Досліджено вплив оплати праці на фінансовий результат підприємства та ефективність використання трудових ресурсів. На основі отриманих результатів обґрунтовано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності системи мотивації персоналу, зокрема через впровадження ключових показників ефективності (КПІ), удосконалення структури заробітної плати, запровадження змішаних схем оплати, підвищення прозорості та обґрунтованості нарахунків, посилення внутрішнього контролю та автоматизацію облікових процесів.

Загалом, робота містить теоретичні узагальнення та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення обліку заробітної плати на підприємстві в умовах трансформації економіки та підвищення вимог до ефективності організації виплат працівникам.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Заробітна плата є багатофункціональним елементом економічної системи, що поєднує соціальні, правові, економічні та управлінські аспекти. Вона не лише виступає основним джерелом доходу для працівників, але й є суттєвою частиною витрат підприємства. Різні наукові підходи до трактування заробітної плати демонструють її багатогранність як інструмента мотивації, соціального регулятора та чинника продуктивності. Водночас, національна практика обліку заробітної плати в Україні потребує вдосконалення у контексті відповідності вимогам цифрової економіки, зокрема щодо автоматизації, прозорості розрахунків і достовірного відображення зобов'язань у фінансовій звітності.

2. Аналіз нормативного забезпечення обліку виплат працівникам в Україні показав, що чинне положення НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» виконує базову функцію, однак має обмеження в частині відображення довгострокових зобов'язань, форм виплат у нематеріальній формі (наприклад, акції) та рівня розкриття інформації у примітках до звітності. Міжнародний стандарт МСБО 19 у цьому контексті є більш комплексним і сучасним, проте складним у практичному застосуванні. Це свідчить про необхідність реформування вітчизняної облікової системи, гармонізації її з міжнародними вимогами, а також про підвищення професійного рівня бухгалтерського персоналу.

3. Вивчення міжнародного досвіду (Польща, Німеччина, Франція, Болгарія, США) засвідчило, що в країнах ЄС та США практика обліку заробітної плати має вищий рівень автоматизації, структурованості та деталізації. Значна увага приділяється соціальним внескам, програмам пенсійного забезпечення, бонусним системам, опціоном. У більшості країн широко використовуються інтегровані ІТ-рішення, які автоматично формують звітність і передають її до податкових і соціальних органів. Український досвід у цій площині є менш розвиненим, проте має потенціал до цифровізації, особливо за умов підтримки на рівні державної політики.

4. Воєнний стан в Україні призвів до суттєвих змін у сфері оплати праці. Законодавчі зміни надали роботодавцям більшу свободу у встановленні умов праці, скороченні витрат і розірванні трудових відносин. При цьому формально зберігається дія базових трудових гарантій, але на практиці їх реалізація залежить від фінансового стану підприємства. Зросла роль дистанційної зайнятості, комбінованих форм оплати, розширилось застосування змішаних схем мотивації. Обліковці вимушені постійно оновлювати облікову політику, адаптувати форми розрахунків та забезпечувати документальне підтвердження змін.

5. На прикладі діяльності ТОВ «Аквафрост» було проаналізовано особливості ведення обліку заробітної плати, нарахування податків, організації внутрішнього контролю та відображення виплат у звітності. Загалом, система обліку на підприємстві є налагодженою та відповідає законодавчим вимогам. Разом з тим, встановлено певні резерви покращення – зокрема, у сфері деталізації обліку витрат за підрозділами, підвищення ефективності внутрішнього контролю та впровадження сучасних облікових програм, що дозволить зменшити ручну працю та ризик помилок.

6. Аналіз витрат на оплату праці засвідчив, що ця стаття є ключовою в структурі собівартості продукції. При цьому використання таких інструментів, як KPI, система преміювання, гнучкий підхід до планування фонду оплати праці та мотиваційні схеми сприяють підвищенню продуктивності персоналу та зниженню витрат підприємства на одиницю продукції. Важливо, щоб ці інструменти базувалися на об'єктивних критеріях і були інтегровані в систему управлінського обліку.

7. На основі проведеного дослідження розроблено рекомендації щодо удосконалення облікової політики підприємства, впровадження сучасних цифрових рішень для автоматизації процесів нарахування заробітної плати, розширення функціоналу внутрішнього аудиту, а також посилення зв'язку між продуктивністю праці та системою оплати. Такі заходи сприятимуть підвищенню ефективності кадрової політики, зниженню витрат та зміцненню конкурентоспроможності підприємства.

Таким чином, система обліку заробітної плати в Україні перебуває в динамічному розвитку, потребуючи адаптації до сучасних економічних викликів, зокрема цифровізації, євроінтеграції та воєнного стану. Вдосконалення нормативної бази, практичне впровадження міжнародного досвіду, активне використання інформаційних технологій і комплексний підхід до мотивації працівників є ключовими чинниками формування ефективної та прозорої системи оплати праці, що відповідає вимогам часу.

АНОТАЦІЯ

Зікул В. А. «Облік і аналіз заробітної плати: сучасні методи та перспективи розвитку (на прикладі ТОВ «Аквафрост»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та аналізу заробітної плати в системі управління підприємством, зокрема відповідно до положень національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Проаналізовано організацію обліку та динаміку заробітної плати на прикладі ТОВ «Аквафрост», виявлено основні проблеми у нарахуванні, виплаті та відображенні витрат на оплату праці у фінансовій звітності.

Запропоновано напрями удосконалення облікової політики підприємства, впровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації обліку заробітної плати, а також методики аналітичного оцінювання витрат на оплату праці як інструменту підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: заробітна плата, облік, аналіз, оплата праці, облікова політика, автоматизація, ефективність діяльності.

ANNOTATION

Zikul V. A. «Accounting and analysis of salary: modern methods and prospects for development (on the example «Aquafrost» LLC)».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting, auditing and tax consulting».

Odesa National Economics University. – Odesa, 2025.

The work deals with the theoretical aspects of payroll accounting and analysis within the enterprise management system, particularly in accordance with the provisions of national and international accounting standards. Author analyzes the organization and payroll dynamics at «Aquafrost» LLC, identifying key issues in the calculation, payment, and financial reporting of labor costs.

Author offers directions for improving the company's accounting policy, implementing modern information technologies for payroll automation, and applying analytical methods to assess labor costs as a tool for enhancing enterprise performance efficiency.

Keywords: payroll, accounting, analysis, labor remuneration, accounting policy, automation, enterprise efficiency.